СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 227. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 30. вересня 1930. VOL. XXXVIII. No. 227. Jersey City, N. J., Tuesday, September 30, 1930. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ВЗИВАЄ ПУБЛИЧНИХ УРЯДОВЦІВ ДО ЗІЗНАНЬ ПЕРЕД СУДОМ

СИРАКЮЗ. — На передодні отворення нарад демократичної стейтової конвенції ґовернор Рузвелт вислав до майора Вокера листа, в якім подає, що він довідався з часописів, що деякі урядники відмовилися від зізнань перед великою лавою присяжних суддів, яка розбирає справу бувшого маґістратського судді Еволда. Ґовернор каже, що таке поведення урядовців може бути законно оправдане, але воно противиться публичній політиці.

Всі знають, що це письмо ґовернора відноситься між іншим і до Джана Кері, провідника Тамані Гол. Це й викликало між демократами замішання. Та дехто думає, що Рузвелт зробив це певно в порозумінню з Керім і мейором Вокером. Пізнати те по тім, що мейор Вокер заявив по одержанню листа, що він вповні погоджується в його змістом.

Лист Рузвелта уважають відповідю на визов републиканського кандидата на ґовернора, Чарлза Тотла, котрий саме підніс, що треба людям дати знати, хто є вищим у стейті: Тамані Гол чи ґовернор.

Рузвелт мусів це зробити ще й з тої причини, що саме Тотл як федеральний прокуратор розпочав доходження в справі хабарництва, звязаного з купном і продажю судейських місць.

БИЗНЕС ДЕЩО ПОЛІПШУЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Джуліюс Барнес, голова „Нешенел Бизнес Сорвей Конференс", оголосив точний звіт про економічну ситуацію в Злучених Державах і в світі.

Зі звіту виходить, що в останніх часах дається завважити в Злучених Державах малий зворот до кращого. Та це є звязане з осінним сезоном, коли то звичайно бизнесова ситуація дещо поправляється.

НАБУВАЮТЬ НАФТОВІ ПОЛЯ ДОРОГОЮ ОБМАНУ.

ВАШИНҐТОН. — Ралф Е. Келі вислав до секретаря Вилбура листа, в якім зрезиґнував зі свого становища шефа полевої дивізії „Дженерал Ленд Офіс" у Денвер.

Резиґнація та являється по словам Келія протестом проти господарки уряду, який пороздавав концесії на нафтові поля ріжним обманцям, котрі нанесли через те краєви шкоду на яких $40,000,000, які могли би опинитися згодом у державній скарбниці.

КОМУНІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА.

НЮ ЙОРК. — Тутешні комуністи вже розпочали свою виборчу аґітацію. Ото в ночі намалювали на стінах артистично побудованої церкви при 5-тій евені і 90-тій улиці написи „Голосуйте на комуністів".

Такісамі написи намалювали нічю рівнож і на хідниках у Сентрал Парк. Мусіли робити це з великим поспіхом, бо поліції не вдалося їх викрити.

ПОМЕР ҐУҐЕНҐАЙМ.

НЮ ЙОРК. — Помер великий капіталіст Деніел Ґуґенґайм, літ 74. Відомий рівнож і зі своєї філянтропійної діяльности. Кажуть, що він давав на добродійні цілі великі суми, але анонімно. Особливо піддержував воздухоплавство. Для його поширення оснував спеціяльний фонд, на який призначив $2,500,000.

Ґуґенґайм був рівнож прихильником робітничих юнійних організацій.

СОЦІЯЛІСТ ПРО АМЕРИКАНСЬКІ ПАРТІЇ.

НЮ ЙОРК. — Люї Вальдман, соціялістичний кандидат на ґовернора, каже, що демократичний кандидат на ґовернора, як і ціла партія, є слугою Тамані Гол, а Тотл, републиканський кандидат на ґовернора, виступає проти Тамані Гол і корупції тому, щоби закрити духове й політичне банкротство републиканської партії.

РЕАҐУЮТЬ НА АМЕРИКАНСЬКУ ТАРИФУ.

ВАШИНҐТОН. — Досі 11 країв вже відповіли на нову американську охоронну тарифу. Цілковиту ревізію своїх тариф перевели слідуючі: Канада, Куба, Еспанія, Австралія і Нова Зеляндія. Піднесли цла на спеціяльні артикули слідуючі: Франція, Італія Швайцарія, Мексико, Уруґвай, Арґентина.

Всі ті краї охоронили себе тарифами перед ввозом американських товарів в такий самий спосіб, як це зробили Злучені Держави, щоб не допустити чужинецьких товарів.

ПРОТИ ВИРОБУ ДОМАШНЬОГО ПИВА И ВИНА.

ВАШИНҐТОН. — Сухі розпочали кампанію, щоби повести боротьбу з тими, котрі виробляють вино й пиво для домашнього вжитку. Вони кажуть, що це підпадає рівнож під заборону. Знову мокрі твердять, що акт Волстеда не відноситься до домашнього виробу пива й вина.

ЗЛОЧИНСТВО ЗРОСТАЄ.

ВАШИНҐТОН. — З департаменту справедливости подають, що на підставі доходжень переведених у 772 містах чотирох стейтів, треба ствердити, що злочини зростають у всіх родах.

ХОЧУТЬ ВВЕСТИ КУКУРУДЗУ.

Арґентинський уряд віднісся до Вашинґтону в справі знижки цла на ввіз кукурудзи до Злучених Держав. Арґентина хоче експортувати до стейтів 39,350,000 бушлів кукурудзи.

УБИВСТВО МАТЕРИ.

У васловівськім (Буковина) лісі найшли трупа Павлини Романюк. Жандармерія вислідила, що син убитої, 18-літний Микола Романюк, убив свою маму з причини спору на маєтковому тлі. Вбийника заарештували і він признався до звірського вчинку.

ЗАЗДРІСНІ ПРИЯТЕЛЬКИ.

В Удіне (Італія) викликав велике враження факт, що тогож самого дня, коли Катерина Менеґон мала повінчатися з Авґустом Мацолінім, найдено на вулиці її трупа. Підчас слідства виявилося, що її отруїли заздрісні „приятельки". Вони переслали їй післанцем нібито від нареченого пачку затроєних цукорків.

ДЕ ДІЛИСЯ ДРІБНІ ГРОШІ?

В звязку з тим, що в СРСР не знати де поділись дрібні (срібні та мідяні) гроші — скрізь паніка. Що ви не купували б — здачі не одержите. Коли міліція чи Д.П.У. побачать у когонебудь дрібні гроші — арештують і розстрілюють. Звичайно, що це тяжко відбивається на життю селянина та робітника.

СЛІПА ТЕМІДА.

При кінці світової війни французький воєнний суд засудив д-ра Карла Гартмана позаочно на кару смерти за шпіонажу і державну зраду. Гартман перебував у Каліфорнії і присуд не міг бути виконаний, доки він не поверне до Франції. Суд мав докази, що Гартман, дістаючи гроші від Німеччини, зраджує тайни своєї вітчини і веде проти неї аґітацію. Минулого місяця д-р Гартман, не знаючи нічого про присуд на кару смерти, вернув до рідного села в Альзації і його арештовано, щоби повісити. Але коли Гартман заявив, що він нічого не винен, суд розглянув справу ще раз і виявилося, що злочини, приписувані д-рови Гартманови, виконав цілком інший Гартман, не доктор, який і не думає вертати до Франції. Д-ра Гартмана регабілітовано і цю регабілітацію оголошено в пресі.

ДУХ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ.

Найвища Революційна Рада СРСР мала нараду про забезпечення червоної армії перед розкладовою аґітацією опозиціонерів та про клясовий добір новобранців. Зі звідомлень командантів окремих відділів виходить, що червоноармійці не тільки не засвоїли собі пролетарської ідеольоґії, але у багатьох випадках підпадають впливам аґітації правиці. На внесок Блюхера ухвалено загострити політичну контролю над червоною армією і звернути більше увагу на настрої червоноармійців. Новобранців, настроєних ворожо до радвлади, порішено висилати до спеціяльних відділів для примусових робіт. Ухвалено теж вислати комісаря Гамарника на переведення політичної інспекції війська на Радянській Україні.

ЗБЛИЖЕННЯ БРІЯНА И КУРТІСА.

Останні вибори в Німеччині підорвали становище Куртіса й Бріяна, міністрів справ закордонних Німеччини та Франції. Щоби скріпити свої позиції в своїх державах та з більшим успіхом переводити в життя пляни дальшого порозуміння між Францією та Німеччиною, обидва міністри рішили піддержувати тісні особисті звязки між собою, як це було між Штреземаном та Бріяном. Перша інтимна зустріч Бріяна й Куртіса вже відбулася.

ПІЛЬНІ ЗЛОДІЇ СТРІЛЯЮТЬ.

Петро Шалапинський, вертаючи пізно ніччю до дому до Скнилова, побачив на полі фіру, що стояла біля кіп збіжжа. Коли він зближився до фіри, один з візників стрілив до нього й ранив його. Опісля візник сів на віз зі своїм товаришем і поїхали в незнаному напрямі.

АНГЛІЙКА ПЕРЕПЛИЛА БОСФОР.

З Константинополя повідомляють, що Англійка Мерседес Ґляйце переплила в найширшому місці Босфор. Анґлійка переплила в двох годинах і 35 мінутах 6.5 кільометрів.

ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК.

Дня 8. серпня ц. р. лікар д-р Петро Берест який відбував службу військову в Торуні, пішов купатися до Висли з товаришами. Підчас купелі негайно втопився. Тіло найшли пятого дня. Величавий похорон влаштовано жертві при великім здвизі всього населення Торуня. З помершим сходить до гробу незвичайно здібна та совісна людина, а його смерть вкрила жалобою всіх, що його знали.

РАДЯНСЬКА ШПІОНКА ПЕРЕД ЛЬВІВСЬКИМ СУДОМ.

Перед львівським судом відбувається розправа проти 26-літної Зинаїди Альойзи родом із Дніпропетровська, в Катеринославщині, на Україні. Слідство виявило, що ця молода і вродлива жінка скінчила в Харкові курс шпіонажі і з наказу ДПУ перейшла до Польщі, де мала завданням вести розвідчу службу в польській армії. Для тієї мети вона мала вийти заміж за польського старшину, найменше за капітана, щоби мати доступ до військових кол. Мала вона збирати відомости про польських тайних аґентів та інформувати про все ДПУ. У Камінці Подільськім ця шпіонка дістала від представника ДПУ Яковлева 340 рублів на дорогу та при помочі якогось Захарчука перейшла Збруч і приїхала до Львова, де зголосилась на поліції як еміґрантка і дістала дозвіл на побут у Польщі. При переслуханні вона говорила комісареві Білевичові, що втікла з Радянської України тому, що її переслідували большевики, і тому, що має чоловіка на еміґрації. Пізніще заявила вона, що хоче бути на услуґах польської поліції. Але її нога поховзнулась і аґент з Чорткова, Томасік, дістав від Захарчука відомість, що Зинаїда Альойза є аґенткою ДПУ. Коли її арештовано, вона призналась до вини. Судова розправа відбувається тайно і присуду ще не оголошено.

В МОРЕНАХ ГОРИТЬ СИЛЬНІЩЕ.

В останніх днях горить нафтовий шиб у Моренах сильніще ніж дотепер. Полумінь сягає до небувалої ще досі в Моренах висоти. Техніки не приписують цьому явищу особливого значіння.

ПОСОЛЬСЬКЕ ВІЧЕ.

Дня 17. серпня ц. р. відбулося в Мамаївцях старих посольське звідомлення д-ра Дутчака. У своїй промові він обговорив справу української політики в Румунії, справу української мови в школах та урядах і справу аграрної реформи. Далі говорили Н. Руснак і Ст. Тимчук про організацію самооборони на всіх ділянках національного життя.

АРЕШТИ В БЕСАРАБІЇ.

На днях арештовано в Бесарабії понад 100 осіб, яким закидують шпіонажу в користь СРСР і комуністичну аґітацію. Між арештованими є також багато Українців з національного табору.

КАРА СМЕРТИ.

У Вильні розстріляно Теодора Ґловача, сержанта прикордонного корпусу, якого суд засудив на кару смерти за шпіонажу в користь сусідних держав. Просьбу про помилування президент польської держави відкинув.

АРЕШТУВАННЯ ПОСЛІВ.

„Курєр Віленьскі" пише, що зараз же після розвязання сойму, користаючи з того, що посли вже втратили недоторкальність, поліція арештувала бувших білоруських послів Гаврилюка і Волинця, відомих зі своїх антипольських виступів. Обидвох відвезено до Вильна. З українських послів арештовано на доручення слідчого судді в Луцьку бувшого посла „сельроба" Сенюка.

Як подають останні вісти, у Вильні арештовано бувшого білоруського посла Кринчука і сенатора Роґулю (сильсоюз).

РЕВІЗІЇ И АРЕШТУВАННЯ В ГОРОДЕНЦІ.

У звязку з підпалом стирт п. Любомирського в Городенці, дня 20. серпня ц. р. перевела поліція цілий ряд ревізій та арештувань — головно серед молоді. І так: переведено ревізію й арештовано: Паничевського Корнила, службовця ПСК та його брата Ярослава, Олійка Романа, Семенюка Степана, ґімн. учнів, Якова і Володимира Сілецьких, Бандурака Володимира 14-літнього пластуна, Перейму Степана студ. філ., Дорожинського Любомира студента мед., Сербинського Романа, службовця філії „Просвіти", де поліція сконфіскувала... тризуб, співаник „Сурма", приватну кореспонденцію і один примірник американської „Січи", Ступара Івана, Березовського Івана, Голинського Михайла і Хамова Ярослава, ґімн. абсольвентів та цілий ряд пластунів-новиків. Арештованих придержано кілька годин на поліції і по списанню протоколів випущено всіх — крім Березовського — на волю. Рівнож переведено ревізію у приватнім помещканню п. Угрина Миколи, директора Української Повітової Каси, а Бабія Василя, практиканта ПСК, брали два рази на допити. Крім того арештовано Юзькова Теодора з Поточиск, якого задержано на поліції.

МОСКВА МУСИТЬ ПРОДАВАТИ ЗБІЖЖА ЗА ВСЯКУ ЦІНУ

ВИВІЗ ЗБІЖЖА ЗА КОРДОН Є ЧАСТИНОЮ ПЯТИЛІТНЬОГО ПЛЯНУ РОЗБУДОВИ ІНДУСТРІЇ.

МОСКВА (ССCР). — Комуністичні проводарі признають, що Росія конкурує на міжнародньому ринку дешевизною не лише свого збіжжа, але й інших вивозових товарів. В Европі дивуються, що Росія вивозить за кордон збіжжа, сирівці й фабрикати в той час, коли в себе дома відчуває недостачу всього для задоволення потреб власного населення.

Та хто знає докладно пятилітній плян розбудови індустрії, той цьому не може дивуватися, бо вивіз є одною з основних частин цього пляну. Большевикам треба дістати гроші, потрібні для будови індустрії, а тому вони мусять вивозити за кордон свої сирівці та фабрикати, не зважаючи на потреби свого власного населення. Звичайно, вивозячи за кордон, вони змушені продавати все за всяку ціну, бо інакше не зможуть виконати свого пляну пятилітки.

Отже населення Росії мусить терпіти на недостачу харчів і товарів так довго, як довго большевики не зможуть дістати великих кредитів за кордоном і припинити вивіз, який тепер вони переводять не тому, що мають лишки, а тому, що потребують грошей.

В біжучому році врожай не так щасливо випав, як сподівалися раніше, а всеж большевики зможуть вивезти за кордон яких шість міліонів тон збіжжа. Не зважаючи на те, що зниження цін на світових ринках також тяжко відбивається на большевиках, для яких кожен „нікель" є дуже важним, вони всеж змушені будуть і далі обнижати ціни на свій товар, хоч би вони були значно нижче дійсної вартости його, бо комуністи мусять добути гроші, щоби вратувати свої економічні пляни від катастрофи.

Треба думати, що при всіх стараннях большевиків і при тяжкому напруженню всього населення їм пощастить лише за яких десять років якотако закінчити намічену ними проґраму реконструкції всієї індустрії.

БОЛЬШЕВИКИ РУЇНУЮТЬ МІЖНАРОДНЮ ТОРГОВЛЮ.

ҐАМБУРҐ (Німеччина). — В торгово-промислових колах думають, що большевики своїм експортом з Росії мають на ціли не лише дістати собі гроші для пятилітки, але головно стараються зруйнувати міжнародню торговлю. Для того, щоби мати нагоду продати на міжнародних ринках усе те, що большевики експортують, їм досить жадати ціни на 1% нижчої від світових цін. Міжтим большевики своє збіжжа, сирівці та фабрикати пропонують скрізь по цінах від 10 до 30% нижче світових цін. Це вже чиста спекуляція, направлена до свідомого пониження цін на світовому ринкови.

Консервативна партії Анґлії пропонує заборонити свобідний довіз до Анґлії збіжжа, дозволивши привезти з держав, які знаходяться поза британською імперією, лише 9% річного збіжевого обороту. Взагалі большевицька конкуренція викликала в усіх державах потребу негайних мір для охорони своєї торговлі.

КОМУНІСТИ ПОРАНИЛИ 19 ПОЛІЦАЇВ.

ПАРИЖ (Франція). — Підчас додаткових виборів до парляменту в одній дільниці Парижа комуністи, під проводом свого кандидата до парляменту, Тореца, напали на поліцію, яка підтримувала лад при голосованню. Комуністи обкидали поліцію пивними склянками та іншими річами, які лише попалися їм під руку.

Не зважаючи на переважаючу більшість напасників, поліція арештувала 95 комуністів і між ними самого Тореца, кандидата на посла. Серед поліцаїв знайшли 19 поранених, а один так тяжко, що змушений буде довший час пролежати в шпиталі.

ТАРДЄ ПРОТИ РЕВІЗІЇ ВЕРСАЛЬСЬКОГО МИРА.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр-міністер Тардє виголосив довшу промову на зїзді представників французьких фармерів. Він, розповівши про аґрикультурні пляни правительства, направлені до поліпшення становища фармерського господарства, спинився довше на міжнародній політиці Франції. Він заявив, що фармерство для свого добробуту потребує спокою в себе в державі та в Европі.

Французьке правительство ввесь час працює на міжнародньому полі в напрямку забезпечення спокою, але воно вперщу чергу має на оці забезпечення для Франції здобутків останньої війни. Для уникнення війни Франція стоїть за розємчі суди при міжнародних непорозуміннях та за загальне обезброєння держав. При тім він підкреслив, що всякі розмови про ревізію Версальського мира зайві, бо жадне правительство Франції на це не погодиться.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents a copy.	Поодинокое число три центи.
One year ....$ 7.00	На рік ....$ 7.00
Six months ....$ 3.75	На пів року ....$ 3.75
Three months ....$ 2.00	На три місяці ....$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерзи Ситі і Заграницею:
One year $10.00	На рік $10.00
Six months ....$ 5.00	На пів року ....$ 5.00
Three months ....$ 2.75	На три місяці $2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ БЛАГОДЕНСТВУЄМО?

На нашій американській Україні тихо — хоч мак сій. Бувало виходила десь одна газета то друга, проповідували „високу політику", обкидували всіх і вся болотом, виговорилися за кілька чисел і замовкали. Але був „рух".

Бували часи, коли роками йшла довга, затяжна боротьба, коли доводилося нам боронити культу Івана Франка. Були часи, коли нам треба було поставити ясно справу, що народне майно має бути в руках народу та що церква не має бути вживана до пропаганди, яка спиняє визволення нашого народу. І за те була боротьба.

Недавні то часи. Всі ми їх добре памятаємо. Як і памятаємо те, який то був тоді вічевий рух і які сипалися жертви. Ніколи рідний край не діставав більших жертв як тоді. І ніколи не бувало більше народа на вічах, чи святах в честь Франка чи наших державних, як в ті часи, коли то ріжне гайворення кричало, що боротьба ширить деморалізацію, припиняє жертвенність, розбиває нарід і т. д. і т. д.

Та тепер те все притихло. Нема ніякої боротьби. Часописи на себе не нападають. Організації між собою не деруться. І один другому не спиняє виказати свій запал, геніяльні політичні, організаційні, дипльоматичні, журналістичні, літературні чи які хто хоче здібности. Хто хоче, може видавати заклики, що й на ділі робиться. Хто хоче, може організувати, збирати гроші, закладати пресові бюра, інформувати американську пресу, видавати брошури і т. д.

Але якось усе притихло. Є спокій. Але чи з того спокою є який пожиток для нашої іміграції і української справи взагалі? Ні, нема. Це бачимо навіть по жертвах, які тепер менші, як були колинебудь.

Тому з такого спокою треба таки нашій іміграції зрезигнувати. Перед нами стоять такі великі завдання до виконання, що ми не можемо допустити до загальної інерції. Відомости, які доходять до нас з рідного краю, вимагають від нас великої активности. Не то в Польщі, але в цілій Европі панує тепер така ситуація, яка може викликати ріжні несподіванки. А ті несподіванки дадуть нагоду видвигнути наново українську справу. Все це повинно цікавити українську іміграцію в Америці й звернути її до більшої політичної активности і жертвенности.

Ми не можемо мовчати і тихо сидіти, коли у світі кипить, коли в краю іде боротьба. Тому не благоденствуємо, бо таке благоденствування це доказ нашого упадку.

КРИТИКА Й ПОЛЕМІКА

(З приводу дискусії про національні танки).

(Докінчення)

Часто одна критика викликає другу, критику на критику. Заводиться тоді дискусія або полеміка між людьми, з котрих кождий заступає другий погляд.

На самому вступі треба знова підчеркнути, що на полеміку чи дискусію не можна дивитися зі становища родини. Дискусія чи полеміка се не родинна сварка. В кождому народі, що розвивається, вічно дискутується над ріжними справами. В Америці нині йде полеміка й дискусія за те, що зробити з прогибіцією. Друга дискусія йде за те, що зробити на безробіття. Ще инча дискусія за те, чи отворити границю для вільної торговлі, чи замкнути її високими митами. Перед сими дискусіями були другі. Перед тими ще инчі. Історія Америки се історія дискусій над ріжними справами. Історія кождого думаючого, розвиваючогося народа, се історія дискусій.

Народи без дискусій.

Не дискутує тільки народ, котрий ще не пробудився до життя. Народ, котрому байдужно, що з ним станеться. Народ, котрий не відкликається думкою на свою долю. Народ, що ще не вийшов з пеленок, або народ, котрий зійшов уже на діточий розум. Каже великий французький учений Габріель Тард, що варвари й дикуни дискутують дуже мало. Додає до сього американський учений Едвард А. Рос, що се велике щастя для дикунів і варварів, що вони так мало дискутують, бо в них кожда дискусія перетворюється в сварню й бійку, а перетворюється в них дискусія в сварню й бійку тому, бо вони не хочуть думати.

Видно, що розвинений народ не той, котрий не дискутує, але той народ, котрий дискутує, але в дискусії признає певні означені межі. Розвій народа лежить у тому, щоби народ розглядав, дискутував ріжні пекучі справи, але дискутував їх розумно та не переходив від дискусії до сварки й бійки. Стремління до душення дискусії случається в кождого народа. Дикуни й варвари стараються душити дискусію тому, бо бояться сварки й бійки. В розвинених народів душать дискусію ті, котрим добре з тим, щоби якась справа була невирішена. Кожда пануюча кляса чи верства душить дискусію, що грозить її силі.

Колись церкви душили дискусію про оборот землі довкола сонця, бо церква займала в громадянстві пануюче становище й церкві здавалося, що се становище буде підорване, як люди навчаться, що не сонце й звізди обертаються довкола землі, але земля довкола сонця. Нині большевицькі комісарі душать дискусію про всякі громадські справи. Поляки й Москалі конфіскують українські газети, котрі хочуть говорити про те, яким правом Поляки й Москалі правлять Українцями.

Чи можна здушити дискусію?

Соціольоги й психольоги, себто вчені, що займаються суспільними та душевними проявами, кажуть, що властиво дискусії здушити не можна. Коли якась сила здушить дискусію над живучими справами, над важними питаннями життя, то бажання думання й обговорювання вибухне інакшими проявами, а то дискусією над маловажними справами, які можуть обходити тільки приватних людий, родину або сусідів. У народі, який не має дискусії про поважні справи, є богато сплїток. Народ, що не має партій, має сплетнярів. Немовби огню, думки не дався здушити: коли він не може загоріти гарним полуменем, яке просвічує окружаючу темноту, то він буде тліти, димити й смердіти. Горяч буде, але світла не буде. На місце світла буде гризучий дим і вонючий сморід.

Свобідна дискусія, кажуть учені, має велику цілющу силу. Від уряду не треба би більше вимагати, як тільки забезпечення свобідної дискусії. Коли уряд забезпечить свободу дискусії, свободу організації для людий одної думки, то у такому краю нападати на уряд повинно бути злочином. Коли уряд дискусії не забезпечує, або ще й самий її душить, то тим самим він дає право народови повстати проти уряду та повалити його силою.

Дискусія й полеміка у вільному краю зєднує прихильників для певної справи, себто для розвязки якогось громадянського питання в певний означений спосіб, та посередно причиняється до розвязки сього питання та до усунення його зпід дискусії на все. У сей спосіб Америка розвязала питання: Чи є в світі чарівниці, себто жінки з надприродною злою силою? Чи треба американським кольоніям піддаватися під владу англійського парляменту в Лондоні? Чи порядно поневолювати чорних людий? Се послідне питання Американці пірвалися розвязати війною, але нині признають, що й без війни сама дискусія мусіла би була привести упадок рабству. Замісць дискутувати далі, пірвалися за меч, і через те тільки осягнули те, що розвязка питання їх дорожче коштувала. Те саме маємо нині з прогибіцією. Нині Американці вже бачать, що не треба було силою душити тих, які ще не були переконані про потребу твереззости, а треба було далі свобідно з ними дискутувати. Пірвалися за силу й тепер або в четвер треба буде відкликати силу й почивати знова свобідне переконування.

Не то красне, що красне...

Бачимо з того, що є деякі справи, в яких переконування може поступати тільки дуже поволи. Се відноситься до справ, які наладовані чувствами, про які люди не мають розумової думки, але сильні почування. Сюди належить передовсім справа релігії. Що се Бог, який Бог, від кого походить Дух Святий, як треба хреститися, чи треба сповідатися й як, — се все питання, за які вже кров проливалася, а котрі все таки не розвязані так, щоби всі люди були вдоволені. І розвязані ніколи не будуть, бо се не справи фактів, не справи розуму, а справи почування, справи серця. Про такі справи найкраще не дискутувати, бо дискусія нідочого довести не може. Вона може переконати тільки тих, які вже переконані.

Очевидно, треба вистерігатися, щоби під релігією не пачковано справ політичних, як се робить нині приміром польський уряд, підсуваючи нашим людям думку, що питання, чи церква має служити чужому, насильному урядови, се релігійне питання. Коли першого питання не можна доказувати фактами, то друге питання можна дискутувати фактами.

Так само не можна спречатися за те, котра нація, чи мова краща. Кождому народови його нація і його мова найкраща. Кождому женихови його дівчина найкраща в світі. Хто вибрав собі звання свобідно, тому його звання найкраще, і розумна людина про те не буде дискутувати. Се тільки дитина каже: „Фе! Як ти можеш пити молоко по фасоли?" Українець дивується, як Француз може їсти жаби, Американець дивується, як Українець може пити квасне (він каже, „зіпсуте") молоко. І так далі. Розумна людина каже за старинними Римлянами: „Про смак не можна дискутувати". Або по українськи: Не то красне, що красне, а то, що кому подобається. Тому то один російський учений, пишучи в російську енциклопедію статтю про полеміку, каже: „Не можна докоряти противникови релігією, національністю чи клясовим походженням, ні способом життя, чи формою занять". Тому, коли хтось уживає як аргументу нації, кляси, заводу, приватних справ, той звичайно згори зраджується, що розумних доказів не має.

Взагалі всяке промовлювання в дискусії до сентименту зраджує брак розумових доказів. Всяка лайка се нічого инчого, тільки вислів чувств ненависти. Нею не буде послугуватися дискутант, що має розумові аргументи. Лайкою послугуються Поляки в полеміці проти Українців, боси проти юніоністів, — кождий чоловік, який чується, що його становище загрожене браком розумного аргументу. Тому російська енциклопедія каже: „Не закидай нікому тупости ні бездарности, ні взагалі не лайся в полеміці. Хто лається, той до дискусії не доріс. Від такого чоловіка всякий розумний полу вріже, а втече. З таким ніхто не буде дискутувати, як не дискутується з пяним ні божевільним.

Тільки нечесний чоловік або зовсім позбавлений розуму буде перекручувати слова, виводи або факти свого противника. Чесний дискутант не буде виривати речення з цілого аргументу противника та надавати сьому реченню таке значіння, якого воно, будучи в звязку з другими реченнями, не мало.

У сей спосіб ми прийшли до кількох меж дискусії. Отже: не вводім у дискусію справ, про котрі не може бути дискусії, бо се справи серця, особисті, як справа віри, нації, клясового походження, звання, способу життя. Отже, не лаймося, але дискутуймо розумово. Поза тим дискутуймо, себто розбираймо питання, а не сплітькуймо. Дискутуймо, не сварімся.

Та се лишень поради, чого не треба робити в дискусії. Від сього не менче важне те, що треба робити, чи як треба поступати в дискусії.

Найважніше тут те, щоби кождий дискутант памятав усе, за що йде справа. Лайка й сплітка якраз тому злі, що дискутант зводить дискусію на манівці. Що він відводить її від важної справи, а зводить на побічні. Можна дискутувати про образи і можна дискутувати про сливки, але коли один дискутує про сливки, а другий про образи, то там нема дискусії, а сварка. Коли хтось почав дискусію про якусь справу, то хто приймає його визов, повинен до сеї справи говорити. Хто поступає інакше, той показує, що він дискутувати не вміє або не має чим. Коли один дискутант навіть згадає мимоходом про якусь справу, то се ще не дає права противникови чіплятися її. Противник повинен усе дискутувати за головну справу, не спинятися на дрібницях, навіть не робити собі капіталу з недогадів противника.

Можна противникови показувати, що наведені ним факти не вистарчають, щоби доказати його думку. Можна доказувати противникови, що факти, ним підобрані, тільки односторонні, себто що є другі факти, які сі перші факти збивають. Можна зовсім заперечити факти, подані противником, та навести противні факти.

Можна доказувати, що засади, принципи противника противорічать науці, себто досвідови людства. Можна доказувати, що коли би думки противника повести до льогічного заключення, то з сього вийде заключення, якого розумний чоловік приняти не може. Можна доказувати, що приняття засад противника може мати злі громадські наслідки.

Можна доказувати противникови, що він має кілька засад, з котрих одна противиться другій. Що він, признаючи одну свою засаду, повинен відкинути другу.

Наконець, можна дискутувати словом, приватно або публично на зборах, а можна дискутувати листовно, і можна дискутувати в газеті або книжкою. Можна дискутувати під своїм іменем, безіменно або під прибраним іменем. Дискусія може бути й без підпису, та остати чесною дискусією, а є знова люди, які дискутують зі своїм підписом, але нечесними або непристойними способами. Свій підпис повинен чоловік поставити тоді, коли він дискутує питанне горожанської відваги, коли він критикує людий, що мають вплив, що могли би його покарати, а він других закликає кинути визов сій силі. Позатим у цілому світі принятий звичай свободи дискусії під своїм іменем або без імени, чи там під прибраними іменами.

Дискусія й читач.

Читаючи дискусію чи полеміку, не звертається уваги на побічні справи, які не мають нічого або дуже мало спільного з вирішенням головного питання, а слідиться за тим, котра розвязка має більше розуму. Розумний читач при читанню полеміки не думає про людий, а про справу, про само питання. Він усе себе питає: за що йде справа? А відтак: якби то мені сю справу розумно розвязати? Коли читач так поступає, то він побачить, що при кождій дискусії він навчиться дуже богато корисних річий та набереться звичаю розумово розвязувати різні питання.

Олесь Степовий.

ТАМ, ДЕ ЗБРУЧ РІЧКУ ПЕРЕХОДИЛИ...

(Скала).

Так якось мій маршрут укладається, що всі мої дотеперішні листи пишу зпід границь. То була румунська, а тепер знов большевицька. Тому може й не такі вони веселі, як то я собі думав писати, йдучи поміж наші села й міста з погідним серцем на долоні.

Кордони: Тут стовп біло-червоний, там знов „румунешті", а тут на граничній вартівні тріпочеться від вітру „червоний флаг". Кордони, а над ними лунає одна мова, одніж люди...

Сумні мої листи! І серце на долоні бідне, скулене, скавулить.

Тиха, ясна, спокійна ніч.

Г' між скалистими берегами, вбраний у зелено-пишні шати, сріблиться Збруч. Місяць виригув зза большевицького ліса й ласкає всю долину, по якій ходять большевицькі сторожі й польські жовніри. Часами в долині блисне до місяця наїжений штик і знову заховається в сірій поволоці ночі.

Ген на горі, „з того боку" великий лан колективного жита. Люди, скликані дзвоном на нічну роботу, вяжуть снопи. Деякі без сорочок. Працюють на зміну.

При самій річці млин. Подалі місток.

Тут 11 літ тому переходили Вони. З закамянілими серцями, припавши до землі, цілували її, прощаючись з нею. Многі з тих на завжди. Тут Вони...

„Зажурились і стали ревні сльози ляти" й присягали, що „вернуться"... 11 літ!... І тоді такаж сама була тиха, ясна ніч!...

На колективному лані співають...

— — — — — — — — — —

Властиво про Скалу й околиці повинні писати наші історики. На моїй шкірі гріх, коли я, „патентований неук історичний", як мене ще в школі називав мій історик Вп. професор Форостина (тепер компонує опери) — десь щось не дотягну чи перетягну в імя репортерської засади: безличність.

Хібаж можна мені тут бути, коли, де-що тільки є, — все історичне! Станеш на камінь — історичний, напєшся води — історична! Мало того, тут навіть застій у праці наших товариств — історичний!

Кожний з нас знає пословицю: „Бути в Римі і т. д." Я покищо плягіяством не займаюся, але тут позичаю тільки форму: „Бути в Скалі й не напитись води з Королівки!" Найстарша в Галичині „чинна" криниця. Ціле місто й околиця споживають цю свіжу жерельну воду. Видовбана й гарно тепер до порядку приведена, стоїть у долині, кудою йшов т. зв. „чорний шлях" зі Львова через Підгайці до Камянця Подільського. Тим шляхом проходив король Данило зі свитою платити гарач ханові турецькому й тут його захопила зима. Його придворники, з жерела, яке там було, викопали криницю, підчас свого там зимування, з чого й назва взялася: „Королівка". Рущаючи звідси, Данило уфундував на памятку свого тут перебування Вознесенську церкву. Сліди її є ще й тепер і час від часу люди находять цікаві, великої історичної вартости документи, однак для основнішого дослідження нема покищо і змоги ні засобів.

Недалеко криниці, на високій скалі видно руїни замку. Була це оборонна твердиня для перехідних військ від турецьких наїздів. Найстарша часть замку це крило, де є вежа. Звідтам були підземні коридори на всі боки. Інші крила час від часу відновлювано, а постепенну культуру будови помітно по фресках, вмурованих віконних надмуриках і т. д. Найдавніші документи існування цього замку є з XV віку (в посіданню гр. Голуховських), однаке Крашевський у своїй повісти „Болещице" згадує про нього в році XII. віку.

Є тут ще історичне місце історика. В саді тутешнього нашого приходства є липа, під якою, як оповідають старші люди, наш історик проф. Грушевський освідчився своїй першій жінці Марії з Вояковських. Як бачив я в тутешніх церковних документах, шлюб їх відбувся в Скалі 1896 р. в травні. Під липою вони просиджували й тут в коханні присягались. А липа, горда, що вислухувала похвальні кантати любви нашого вченого, стоїть струнка й легким пошумом згадує давні нічні серенади двох закоханих сердець.

Користаючи з дозволу о. пароха Деревянки, оглянув я дуже цікаві документи церков, які є в його посіданню й представляють неабияку вартість для наших архівів. Є н. пр. документ люстрації неіснуючої вже Свято-Миколаївської церкви з водяною печаткою гербу Шептицьких 1700-тих років, далі знов старі предявні куренди воєвідські і т. д. Безумовно, це все чекатиме якоїсь нашої „виправи вчених", яка тут „малаб" широке поле для праці. Аби тільки не випередили її „колеги" зпід знаку всяких „археольоґічних комісій льотних Польскі."

Саме місто, яке війна зовсім знищила, аж тепер потрохи приходить до себе. Колись був це важний пограничний торговельний пункт, тепер ізза „мертвого" кордону зовсім неіснуючий. Бо те, що котрийсь з тутешних жидків перешмуглює через границю якийнебудь товар, головно з матерій, сукна і т. д., то не є інтерес, хоча на ньому потрійно заробляє, кожної хвилі „чоловік не знає, що буде". Знаю між ними таких, що стало в дорозі з товаром Камянець—Скала й відворотно. Кілька брудних склепів, засмічений ринок, будинок граничної сторожі, а решта все звичайне, провінціональне.

До Збруча, який у місті під самим носом, можна доходити. Я навіть кілька разів купався за спеціяльним дозволом коменданта польського граничного відтинка. Большевицькі сторожі по березі ходять мало. Більше всього сидять у спеціяльно на це викопаних кріївках, і чатують. Роблять це тому, бо за кожного „підстріленого горобця", який проходить границю в один або другий бік, дістають по 100 рублів і місяць відпустки: не видно, чи сторож там є чи ні, й добре цілятиі з кріса. Тож „таваришці рад старатся".

Страшні сцени діються при видачі польськими жовнірами назад на большевицький бік збігців звідтам, яких на підставі заказу борщівського старости не можна приймати на польську територію. Тоді звичайно большевики не виходять зі своїх кріївок, тільки спокійно дивляться, коли втікач, приведений командантом і польськими жовнірами до Збруча, перейде його й вийде яких 50 кроків на большевицький бік. Наставлені на нього кріси випалюють і мертве тіло безвладно валиться на землю. В ночі таких трупів усувають.

Підчас того, як я купався в Збручі, сидів надімною большевицький жовнір. Ми навіть „розбалакались". Це так виглядало:

— Товаришу, ходіть до нас! У вас зле, правда?

—Нет, харашо!

— На що це дзвонять?

— На кол-госи —работу (робота колективного господарства).

— Чомуж це ви по російськи говорите, коли у вас українізацію переводили?

— Українізасія, как ви гаваріте, ідьот, но ми, панімаете, з Сібіру нас здесь прислалі!

ЛИСТИ ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО.

Німецький професор Густав Франк, що веде археольоґічні пошукування в Бухарі, найшов цінні документи з часів Олександра Великого, македонського короля. Між іншим найшов проф. Франк богато листів великого войовника. В листах тих він не лише повідомляє про свої славні походи, побіди, а говорить також, і то дуже пристрасними словами, про любов до своєї жінки.

Судда: Чим обвинувачений оправдається, що вбив свою тещу?

Обвинувачений: Я вбив її з милосердя.

Судда: З милосердя?

Обвинувачений: Так, з милосердя для себе!

„НОВІ САБОТАЖОВІ АКТИ".

Дня 22. серпня ц. р. підпалено стирту збіжжа на фільварку Францішка Бесядецького в Даниличі, пов. Рогатин. Шкода виносить 5,000 зол. Фільваркова служба зловила трох справників і відставила до Повітової Команди поліції в Рогатині. Польська преса впевняє, що це українські саботажисти.—Цього ж дня незнані справники підпалили на фільварку Станіслава Поля в Макарові коло Рудок пять вагонів пшениці. Справники втекли. „Львівський Курєр Поранни" каже, що це теж „діло" саботажистів. — Вночі з 23 на 24. серпня в Заріччу, пов. Богородчани, згорів тартак Маєра Галлера. Шкода виносить коло 22,000. Причиною пожежі підпал. — Дня 24. серпня ц. р. рано у Волкові, пов. Перемишляни, згоріло три стирти пшениці на фільварку гр. Потоцького. Поліція провадить слідство. „Льв. Кур. Поранни" й інші польські часописи вже пишуть, що підпалила стирту „банда" з УВО. — На фільварку Чагари коло Кутковець біля Тернополя невідомі справники підпалили в дні 24. серпня ц. р. дві стирти збіжжа. Фільварок належить до Жидів. Але й тут цей підпал приписують УВО і це луговикам. — Цього ж дня в 8. год. веч. „незнані, а радше добре знані зі своєї організації справники" — як пише „Льв. Курєр Поранни" — підпалили 2 стирти конюшини на фільварку гр. Івана Шептицького в Девятниках, пов. Бібрка. Шкода 4,500 зол. „Льв. Курєр Поранни" пише, що підпали спричинюють пластуни і на його думку вони були чинні навіть у цім випадку. Такого здогаду треба конечно „Льв. Курєркові" для ілюстрації, щось мовляв, митрополит Шептицький відвідує пластові табори, а одночасно пластуни підпалюють фільварок його брата. — Дня 6. серпня ц. р. згоріло господарство одного польського хлопа в Кротошині коло Львова. Ясна річ — знов українські саботажисти. — „Львовскі Курєр Поранни" подає, що вночі з 22. на 23. серпня українські саботажисти спалили дві стирти пшениці знов на фільварку бувшого львівського воєводи гр. Борковського. Шкода 10,000 зол.

БОРОТЬБА З МОГИЛАМИ.

Останнім часом завязалося в селі Торгові тов-о Філія Охорони Воєнних Могил, заходом котрої не тільки приведено до порядку всі могили з часів світової війни, але рішено в память поляглих Торгівців взагалі, а зокрема в память поляглих стрільців в наших визвольних змаганнях висипати на місцевому цвинтарі могилу. Видїл Т-ва при допомозі громади взявся енергічно за діло. Замовлено матеріял, цинкову таблицю і вкоротці приступлено до висипання могили. Та на перешкоді стала поморянська поліція, котра мабуть на те тільки істнує, щоби тероризувати й шиканити Українців. В дні, в котрому саме кінчено підмурівку, заявилося двох поліціянтів, котрі заборонили дальшу працю. Та вже слідуючого дня знову явились поліціянти, арештували голову й містоголову Т-ва, запровадили на кладовище, де змушували їх розкидати збудоване. Однак гідна постава арештованих змусила поліціянтів занехати свій плян нищення. Та вони не дали ще за виграну. Відпустили арештованих, а спровадили собі якогось драба, котрий джаганом почав розбивати підмурівку. Побачили це діти й дали знати в село. В селі счинилась метушня, почали бити в дзвони на тривогу, а коли нарід збігся — не допущено до дальшого бурення могили. Упокорена цею гідною постановою селянства поліція зробила донос до старости, котре 25. серпня ц. р. візвало цілий Видїл Т-ва, а це: Дяка Федька, Боднара Михайла, Мудрака Василя, Пановника Григорія й Урбанського Антоне та всіх покарало 14-дневним арештом, а Боднара аж 20-дневним. Рівночасно адміністративно укарало старостство пароха о. Гуньовського гривною 150 зол. Рівночасно з цим пішла нагінка на ціле село. Борони Боже виляти трошки води або т. п., а вже карають. Таким чином стараються допровадити до того, щоб нашим селянам відхотілось могил і прочих народних цілей. В звязку з цим арештувала поліція 12 осіб. Чотирох випущено зараз на волю, а прочих відставлено до повітової тюрми в Зборові.

Слід замітити, що й у Поморянах поліція рівнож не допустила до упорядковання могил, зруйнованих підчас Великодня „стшельцами".

ПОЖЕЖІ Й УВО.

Польська преса дальше переповнена вістками про пожежі на наших землях. Всі ці пожежі самозрозуміло приписують УВО. Тої самої ночі, коли поставлена на ноги поліція переводила ревізії й арешти по всіх закутинах західних земель, надходять з провінції відомости про нові підпали. І так: в ночі з 29. на 30. серпня підпалили невідомі справники стирти конюшини на фільварку Северини кн. Сапежини. Стирта вартости 5,000 зл. згоріла. Підчас гашення здається ті самі справники підпалили на подвірю фільварку дальші стирти сіна, кидаючи малі бутельки, котрі, вибухаючи, спричинювали пожежу. — В Старім Самборі невідомі справники підтяли телеграфічний стовп на першім кільометрі коло села Дудинівка. Справників не зловлено. — В ночі з 30. на 31. серпня невідомі справники підпалили 3 стирти збіжжа в дворі Яна Обертинського в Удинові коло Кулікова. Шкода виносить 30,000 зол. На місце саботажу прибув жовківський староста і комендант поліції та ствердили, що справники ужували до підпалу матеріялів вибухових. — В ночі з 31-го серпня на 1-го вересня згоріло дві стирти збіжа на фільварку в Поториці, повіт Сокаль, на шкоду властителя гр. Дідушицького. Шкода виносить 6,000 зол. — На границі гміни Лобурна і Товщів (пов. Львів) в лісі підпалено стирту сіна, при чім згоріло 300 кубічних метрів дерева на шкоду надлісничого Бельського вартости 1,500 зол. — В ночі з 1. на 2. вересня в маєтку Русилів підпалено 3 стирти пшениці, власність Яна Кшиштофовича, вартости 10,000 зл. Тої самої ночі згоріла стирта сіна в селі Вербиця (пов. Бібрка), вартости 1,000 зол. на шкоду властителя фільварку д-ра М. Біленського.

ВІДОЗВА
ДО РОДИМЦІВ З СЕЛА ЛУКА, ПОВІТ САМБІР.

Кругом життя могуче, повне сили, неначе море без кінця, а ми гинемо в неволі. Увесь світ радіє й весільні бенкети справляє, а наш хлоп жидівські лавки витирає, бо в нього своєї хати нема. Тепер виринули між нашими селянами думки збудувати дім, щоб мати де зійтись, не кланяючи своєї голови в порогах жидів.

Тому кличемо до вас, любі брати, поможіть нам, бо пропадемо між гуртом чужинців, котрі розтаборились на наших землях зі склепами й коршмами.

Ми зачали будувати величавий дім, та самі не всилі його скоро викінчити, а цего дому нам треба як найскорше. В нім мають бути слідуючі установи: читальня Просвіти, громадська канцелярія й кооператива.

Цего всего нам потрібно як найскорше, бо нам у першій мірі треба зорганізувати нашу молодь шкільну та дорослу, щоб вона не була посміховищем нашого села й щоб вона була вихована в українськім національному дусі.

Наш дім має бути тим огнищем любови, тою матірю, котра голубить своїх дітей. Цей дім має бути кузнею, де мають сталитись серця наших громадян; він має бути тою іскрою, що запалить серця людей і зродить в них клич: „Гей же до бою, браття! За волю! Час з ворогами лютими зробити лад!"

Дорогі друзі наші! Ми знаємо, що горе загнало вас далеко гень за море, в далеку чужину і що ви там грошей на улиці не збираєте, але помочі від вас жадаємо й маємо повне право її від вас домагатися, бо, як каже пословиця: „Свій як не заплаче, то скривиться".

Любі брати, вам повинно таксамо лежати на серці добро вашого села й краща доля ваших братів, котрі стогнуть на своїй власній землі, пригноблені ярмом ворогів. Ви повинні відчути тягар кайданів, що хилить спини ваших найближчих, і вислати якусь лепту на викінчення нашого дому. Як колись Бог позволить вам вернути до свого рідного села, то тоді ми обіймемося, як з братом, щасливі тому, бо в нас є своя хата.

КОМІТЕТ:

Йосиф Весоловський Василь, Михайл Брида, Дмитро Весоловський, Йосиф Капко, Николай Курган, Йосиф Весоловський, Николай Терлецький, Михайло Купчин, Митро Весоловський, Евстахій Весоловський.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СЕНТРАЛІЯ, ПА.

Допомагаймо бойовій акції.

Тяжко живеться робучому чоловікови під теперішний час. За цілий цей рік не робили наші люде тут більше як 42 дні. Але й ті важкі часи не відвернули нашої уваги від того, що діється на нашій рідній землі.

Наша сотня Січи ім. Б. Хмельницького виасигнувала таки з своєї каси $25 і переслала їх до Обєднання для висилки до краю на допомогу УВО.

На нашу думку американські Українці замалий піднесуть протест проти варварського походу польських зайдів. В Галичині переводяться знову масові арешти. Знову засуджують там нових героїв на смерть. А ми не реагуємо на те так, як повинні. Ми повинні залишити тепер наші місцеві непорозуміння, політичні чи релігійні, а взятися спільними силами до протесту проти наїздників та до допомоги тим героям, що піддержують революційного духа в краю.

В тім протесті повинні взяти участь усі наші організації й наші церкви враз з своїми дієцезіями.

Коли карають католицьких українських священиків навіть за вписані по українськи метрики, то чому приймає наше духовенство в Америці мовчки таку самоволю? Чому не звертається до Риму враз з своїм епископом і не представляє арештів і польських судів, які знущаються над українським католицьким духовенством?

Пора тепер така, що треба нам іти обєднаними силами і бити ворога з ріжних сторін.

І. Чепа.

МІКІСПОРТ, ПА.

На бойову акцію.

Заходом місцевого Українського Народного Комітету вислано до Обєднання $50.00 на У. В. О.

До жертви причинились місцеві Товариства й Братства, як і поодинокі громадяни. Місцевий Н. К. певний, що наше жертволюбиве громадянство і надалі не забуде за боротьбу на рідній землі та буде її спомагати далі, як це було до сього часу.

Д. Сова, предс.
В. Кочкодан, кас.
Д. Пегар, секр.

КОЛИ ЗЕМЛЮ СТРІНЕ ДОЛЯ МАРСА?

Вчені згоджуються з поглядом, що життя на земськім глибі не може тревати вічно. На розраду полишається лише обчислення знаменитого фізика Вілиємса Томпсона, який каже, що від хвилі остигання поволоки не минуло не більше як 400 мілліонів літ і полишеться ще дуже богато часу, заки стріне землю трагічна доля Марса. З усіх теорій про кінець світа найправдоподібнішою виглядає теза геольогів, що земля втягає воду і повітря. Стверджено, що не лише у виших просторах є недостача води, але втягає її ціла земська куля. Тесаме торкається також атмосфери. Вітріючі скелі лучаться з углянним квасом. Ростинність втягає двоквасень угля, а кисень забирають поклади заліза і т. д. Так із усієї атмосфери полишається для людських легенів лише азот. Богато завдячуємо вульканам, які наново заосмотрюють атмосферу найдрібнішими первнями, водною парою, водняним квасом і іншими газами. Тяжко було би тут обчислити всі втрати і користи. Але нема сумніву, що вульканічні сили, які засомотрюють атмосферу, слабнуть чимраз більше, при цьому поверхня землі твердне і колись творитиме опоку, якої не всилі будуть пробити ніякі підземні сили. Тоді то зникне головне джерело, з якого відпрогороджувались втрати у воздусі і воді. Океани будуть зменшуватися чимраз більше, а гори змаліють наслідком ділання дощів, морозів, филь морських і річних. Людей жде трагедія Марса, який є окружений богато рідшою атмосферою, де є значно менше вод, а поверхня є майже зовсім вирівнана.

ЛЕГКО Є ЗАХОРОНИТИ СЕБЕ ПЕРЕД НЕДУГОЮ.

Тому що 90% усіх недуг є внаслідок затвердження, тайного вдержання здоровля є правильне функціоновання шлунка.

Мільони людей страждають на болі голови, паморохи, брак апетиту, згагу, тиснення під серцем, апатію, тупість ума, гази або шлункові болі, і не знають, чому.

А кождий наш читач знає, що найліпшим і найпевнішим засобом удержання при здоровлю є вдержання шлунка в стані нормальним і функціонуючим правильно

уживанням славної Partola.

Partola є приємна, лагідна й успішна. Добра для чоловіків, жінок і дітей.

Partola є добрим сторожем здоровля і тому повинна знаходитися в кождій українській хаті в домашній аптичці, щоб її можна зажити врази потреби.

Славну Partola можна дістати в усіх ліпших аптиках, жадаючи правдивої (як на повищій ілюстрації). Якщо нема її у вашій аптиці, замовте просто від нас. Велику коробку за 1 доляра вишлемо оплатно на вашу адресу. Замовте сьогодня!

ДАРЕМНО Цей купон спровадить вам безплатно пробки цукорків Partola.

PARTOLA PRODUCTS CO.
162 N. Franklin St., Dept. B—6,
CHICAGO, ILL.

Імя ....
Адреса ....
Місто ....

Олекса Басарабенко.

СИН МРІЇ.

(Нарис).

Присвячую українському студентови К. Св-ка, що віддав життя за Україну...

Бурхливі часи революції і відродження на Україні. Гасла встаючої нації...

Боротьба, метушня, змагання і тревожне очікування фіналу...

Скрізь бої, кров і руїни старого...

Все віджилало і набиралось новим духом надходячих подій...

Київ.

По вулицях снують чорними тінями вартові з блискучими багнетами. В нічній тиші чути, як торохкотять десь шляхом гармати...

Вгорі, на темнім тлі, тремтять золоті зорі...

Скрізь налягла таємна, чорна тиша. Ніде ні світла, ні згуку веселого життя...

В повітрі панує щось страшне, неминуче...

Чорні тіні-постаті ховаються попід стіни будинків і йдуть і йдуть за місто... Над усім сумним, великим, блідо-червоним диском вставав місяць, кидаючи довгі, довгі тіні...

Малюсенька, гарненько прибрана кімнатка.

На вікнах штори до підлоги, а в кутку ліжко і столик. На столику лямпочка в голубім абажурі.

На стінах картини з козацького життя, красуні то що. На підлозі мягкий килим...

Коло столика стоїть молода панночка, студентка: плаче, закрившись руками... Вона вся зодягнена в чорний одяг.

Коло дверей — Він — її коханий... Тримається рукою за клямку. Прегарний, молодий студент. Юнак з блакитними очима, з делікатними рисами обличчя. Сміливий зір. Натхнене, біле чоло.

Через плече кріс і з боку шабля.

В очах відвага і змагання з самим собою...

— Настю, не плач... завтра побачиш мене, як буду вертатися з козаками по перемозі... — Каже і собі не вірить.

— О!... ні... Лесю, на що мені це кажеш?! — і плаче, плаче. Вона знає, що ця чиста душа, цей юнак піде у бій, що він повинен умерти — бо тільки такі в першій лаві йдуть за ідею...

Вже три рази він прощався і не міг піти. А за містом наближалися страшні моменти. Ворог готувався до наступу.

Вдарило 12 годин ночи.

— Насте! Прощай!

Скоро підходить і обіймаючи цілує...

Вона жагучо притискає уста до його уст, дрижить усім єством і тримає його в міцних обіймах, не хотячи пустити. А кожний час — хвилиночка щастя! — що скоро мине... В їхніх грудях полумя кохання і безодня журби. Її чорні, пекучо-чарівні очі потонули в його блакитних, чистих очах. Уста тремтять від спраги кохання, жадібно, шепочучи просять. Ці маленькі, пухкенькі уста...

Він чує важке дихання, шалені стиски, її поцілунки. Вона гладить його кучері, цілує і стискає його в обіймах заледвілими руками.

І його серце стікає кровю...

Уста мимоволі, безтямно зіднуються і руки переплітаються, востаннє тримають милу істоту.

В палкім пориванні хвилини біжать...

І в голові родиться думка і чим далі більш тривожить сумління, гризе, допікає... що він зрадник, як зараз не піде ратувати край. Всі товариші-студенти в шанцях, за містом... тільки він ще тут... і хвиля духової боротьби піднімається в нім, клекотить. Нараз пробує її відтрутити легенько, але даремно. Вона ластиться, ридає, рве коси, просить, щоб зачекав ще хоч „одну, однісеньку, малюсеньку хвилиночку, мій любий", щоб могла надивитися на блакитні, невинні очі.

І знов обійми... гарячі, розхвильовані... затуманені очі... дикий прилив-борун пристрастей... Серце його впивається солодким чаром, тоне у шалених ласках... і слово „зрада" вже десь далеко, далеко в нім, як відгомін минулого...

Нараз серед чару, немов у тумані йому увиялося широкий степ... побите військо... димлячі руїни і різкий голос в повітрі, „зрада"... ти зрадник!"

Виривається з її рук, бореться, рве вишивану сорочку, відтручує від себе її розхристані груди і дужими руками несе і кладе у ліжко зомлілу. Тихо накриває, гасить світло і ще тихше виходить... Причувається їй скорострілa. Схопився, біжить, а в голові уїдливою мухою крутиться „думка": Товариші, почекайте!... Я не зрадник!"... Мокрі кучері липнуть до чола. Груди шалено-скоро здіймаються. Біжить, надибає кріс... минає місто... зникає у темряві.

Настя спамяталась.

Сіла на ліжку.

І перша думка була: „Не вже ж Лесь покинув?"

Горе, розпука тяжким каменем придушили душу, витиснули сльози з очей. Несамовито дивилась по освітленій місяцем кімнатці... на свої руки... на розхристані, білі груди...

Боліло за Лесем.

Такий молодий, ідеальний юнак. Таке щире серце. Син далеких, басарабських сіл... темних, безпросвітних. Як він любив розказувати за ту далеку басарабську Буковину, за ліси поза Дністром, за далекі, сині силюети Карпат, що виднються з гори його села, за море садів, за темних людей...

Вона любила ту душу, що горіла незгасаючим огнем за рідний ідеал. Він будив народ, закликав до світла, на шлях вільної ідеї... За ідею терпів прокляття змосковщених священиків, біль гострих батьківських слів і сміх тих, котрих хотів розбудити... Був борець незломний духом, але сирота! Не бачив нащадків, учнів за собою. Ще дуже темна була маса і це його дуже боліло. Про це не раз казав їй. А всеж у твердій вірі майбутнього боровся.

Один серед чорної ночі. Вона хотіла мати по вік коло себе цього лицаря духа. В своїм дівочім егоїстичнім чутті не могла зректися його в хвилини розквітління дивної, огняної квітки — кохання, котрого так хотіло її молоде серце. Не могла зробити свого кохання жертвою обовязку батьківщині... Серце рвалося кудись за ним... далеко... далеко... В очах палав нестримний, безмежний огонь бажань і мук. Вся хотіла віддатися чорній прірві ночі, тільки щоб знайти Леся. Вбравшись, вибігла з кімнати на вулицю.

Далеко на північнім небосхилі сіяло марево...

Вогняними хвостами різали темне небо ракети... деколи піднімалися вгору цілі хмари червоно-сивого диму... що котали скорострілі... фівкали кулі. В повітрі шуміла зловіща пожежа...

Іноді бухали гармати. На тлі вогняного небосхилу людські постаті здавалися маленькими тінями, що розбігались у всі боки.

І в її душу запало щось гірке, тривожне.

Бігла з найденою по дорозі рушницею... туди, де він, куди вело серце.

Темними полями, через глибокі ями, ланами. Спотикалась... падала... вставала і знов бігла. На переді, далеко горів у вибухах раз-у-раз край неба, а ззаду доганяв по пятах чорний дух ночи...

Ранок на бойовищі.

Червоне, смутне, ще в димці туману сонце, вставало зза краю, кидаючи бліді промені на скривавлені, сині обличчя, на покриті росою, закусені до крови побілілі уста.

Широкий степ засіяний трупом, покаліченими кіньми, відорваними головами, руками, пірваними кривавими, колючими засіками...

Ворог відступив...

Сумно пливуть у повітрі згуки молитовного, похоронного „Господи помилуй"...

Здалека занесені вітром зітхання ніжною мельодією небесних янголів над людським, незакопаним цвинтарем...

Ховали в першу чергу студентів.

Проводить рідня, знайомі, друзі, військові, студенти... А за одною труною не йде більш нікого окрім одної панночки, в чорнім убранні, з похудлим, круглим личком, з чорними, глибоко-засмученими очима, з тремтючими, маленькими устами. Вся худенька, струнка, з розпущеною косою.

Тонкі, чорні брови веселкою-стрілкою на блідім, мармуровім личку. В руках хустина і листок покійного до рідні, найдений у кишені...

Хід тихий, постать ледви схилена від горя. Сміливий вітрець грається її чорним волоссям з чола. По довгих, чорних віях збігають гарячі перлини і течуть по чорній, жалібній одежі... Проводить його до могили.

Тихо ступають чотири могильщики, труну на плечах несучи, а за ними тяжкою примарою тягнеться її чорна постать.

За самітною труною... чужого... незнаного студента...

В далекій Басарабщині чулися тільки відголоски вибуху гармат. Молились в хатах, де не було сина, брата, батька, вуйка, що пішли шукати долі за Дністром.

Одної днини, коли вітер зривав останні прикраси з дерев, а квіти сумно вмирали без сонця і кукурудза шелестіла засохлим листям — дістали лист у тій хаті, де родився Лесь.

Мати плакала перед образами, засвітивши лямпочку... Надходив ніжно-мрійний, осінний вечір. Золоті сутінки плили з темних кутків, обгортали собою сяйво дня і риси річей. Крізь вікно виднівся погаслий, жовтаво-зеленуватий Захід. Де-не-де загорялись тремтючи зірниці.

Вітер колисав останні листя дерев...

Мати безмовно ридала гарячими сльозами, а батько з гіркою усмішкою, затуленим, згаслим зором дививсь у вікно і в думах проклинав „Утопію — Україну"... а може ... і... вона...!

На дворі ридав журавель над керницею... з коминів підоймався голубий димок... затихав гомін і ржання коней, блеєння овець... стихали пісні вертаючих з поля дівчат, і так минали дні за днями, а син темних, чорних, приспаних сіл не вертався!

Тільки вітер довгими осінними ночами гуляв по стернях, по голих лісах, припадав до могилок на полі і тягнув довго-затяжні, незрозумілі, сумні мотиви, як пісні людей цих приспаних, чорних сіл басарабської Буковини.

Ніхто не знав їх одгадати, тільки батько прокидався в ночі зі сну і в темряві слухав ридаючі голоси завірюхи знадвору, нишком плакав і ринув думами в ніколи не вернуче, минуле...

СВІТЯЧІ ОРҐАНІЗМИ.

Світло і тепло, тепло і світло — це дві форми енерґії, які звичайно виступають разом для спільної цілі. І так приміром сонце є джерелом тепла і світла. Температура сонця в самих верхніх верствах виносить приблизно 8,000 степенів.

В дійсности всяке тіло висилає з себе видимі та невидимі проміні.

І звірята і ростини можуть витворити видиме світло. Як каже вчений Рафаель-Дібоа, живі орґанізми витворють світло у всіх степенях життя, від малого-малесенького мікроба до хребетних звірят — усюди: в повітрі, в землі, у воді, на всій поверхні землі та в морських глибинах. „Там, де без життя царила би вічна ніч, дивні сотворіння несуть зі собою „ліхтарні", що блестять тисячами огників незрівняної краси, цілі ліси поліпів освічують глибини наче фаєрверками".

Це освітлююче світло витворюють холоднокровні морські звірята.

До світячих орґанізмів, що стоять на найнижчому степені життя, належать фотобактерії (світячі бактерії). Ними, головно, можна пояснити фосфоресценцію мертвої риби, мяса в ледниках і дерева, а також пташачих яєць, сира, овочів і інших їдомих продуктів. Моліш каже, що вистарчить вложити конину або воловину в солену воду, а мясо це на воздусі буди світитися. Споживання фосфоризуючого мяса не шкодить здоровлю: коли є фотобактерії, то це доказує, що в мясі нема мікробів гниття. Бували випадки, що фосфоризували і живі сотворіння під впливом фотобактерій, як прим. фосфоризуючий піт або „світяча недуга" у мух і комарів. Рафаель Дібоа бачив молоду жінку, з якої кілька тижнів виступав світячий нічний піт. Часом рани у хорих світяться від фотобактерій.

Світло можуть виділяти сотворіння, які їдять продукти, богаті у фотобактерії. Так можна фабрикувати світячі жаби, вприскуючи їм булїон із цих бактерій. Деякі шкаралупники (раки) кормлені фотобактеріями передають свому потомству змогу витворювати світло. Французький учений Жіяр бачив таке „затроєння світлом" на протязі десять слідуючих по собі поколінь.

Фосфорисценція моря, казкове освітлення його, описане Жілем Верном, не є наслідком ні гниття орґанізмів ні тертя рідких частин, ні проковтування світла морською водою. Як ствердив Мек Картней ще 1810. року, море освічують сотворіння, що живуть у морі, то мікроскопічно малесенькі, то видимі голим оком. Світло витворюють не тільки бактерії, але і мікроскопічні гриби, губки, медузи, промінисті хробаки, мясуни, дрібненькі раки, краби та риби. Число всіх родів світячих сотворінь доходить до кількох десяток тисяч.

Подразнення має лише слабий вплив на витворювання світла ростинами. Навпаки, в інфузорій, поліпів, хробаків витворювання світляних радіяцій наступає наслідком деяких подразнень. Між моментом подразнення та появою світла проходить лише якась частиночка секунди. У ріжних орґанізмів світло повстає з виділювання деяких желез.

Хто не знає чудового світла, що його витворюють святоіванські світлячки (хрущики). В орґанізмі тих комах наче розпливається розтоплений метал. Між комахами йдуть бої, за кождим ударом повстають проміні світла.

В Мексику є дуже богато комах „пірофорів". Можна їх бачити вечерами в теплих, вохких, невисоких місцях. За дня ці комахи скриваються під листками цукрової трощі. Ще в 17-ім столітті священик Дітеpір із захопленням описував чарівну картину освічення темної ночі літаючими пірофорами: „Вони похожі на живі зірки, яких повно в глибокій темміні чудових ночей. Зірки сяють і мерехтять сильніше ніж зорі на овиді".

Підчас відкриття Америки Індіяни вживали світячих комах для ріжних цілей: для риболовлі, для мисливства, для оптичної сиґналізації на війні, для освітлення своїх хат; для прогонювання комарів і вужів вони вішали під стелею прозорі фляшки, зроблені з динь (гарбузів), у яких замикали світячі комахи. В свята Індіяни натирали собі лиця цими комахами тай так витворювали світячу маску. Кажуть, що ще нині тамошні жінки в Мексику вживають світячих комах для прикрас, що в ночі міняються огнями тай так подобає на найгарніші самоцвіти. Католицькі місіонарі, що вперше прийшли на Антильські острови, коли не мали свічок, читали утреню, держачи в руці світлячка.

Коли подражнювати таку комаху, то скількість ударів живчиків і сила сяючого світла росте. Цікаве, що спіймані пірофори, коли остаються кілька днів у повній темряві, запалюють свої „лямпи" лише тоді, як настає ніч.

Потім ідуть цікаві типи світячих риб. Деякі роди таких риб жиють на поверхні моря, прим. на берегах голяндських островів. Тамошні рибалки вихісновують для ловлі „рибу Вебера" та її світячий апарат, що є під очима. Апарат цей є рухомий, так як очи. Одначе найбільше і найріжніші світячі риби знайдено в безоднях океану.

Довго думали, що в глибинах моря, нижче 400 або 500 метрів, куди взагалі не продістається ніодин промінь сонця, царить вічна ніч, повна темрява. Думали, що жиючі в глибинах орґанізми не мають очей, бо очи для них, самособою, непотрібні. Думали вкінці, що у більших глибинах життя взагалі не можливе. Велике було счудування дослідбини, та коли виявилося, що є чимало родів морських звірят у великих глибинах, прим. між 3,000 і 7,000 метрами глибини та коли виявилося, що ці звірята мають очи. До чого служать їм очи в темряві? Тоді виявилося, що риби освічують безодні, у яких вони житуть, власними „ліхтарнями", що — по словам проф. Давіда Джорджа — витворюють „холодне морське світло".

„Ліхтарні" риб, що витворюють світло, можуть бути розміщені в ріжних місцях поверхні тіла, звичайно по боках або на животі риби, яка подобає на кораблик із світячими віконцями. „Ліхтарні" світячих риб справедливо заслугують на цю назву: вони мають сочки, так як і очи. Лише ці сочки служать для спрямовування світла, коли сочка в оці служить для принимання світла та для концентрування промінів на очній сітчанці. Часом світляний орґан має ще й рефлєктор, завдяки якому все світло звертається і концентрується в виді одного проміня. Світляний орґан має також рухомі екрани для закривання й охорони тканок, що могли би потерпіти від світла самого звіряти. Орґан цей може, вкінці, користуватися екранами, які не пропускають тих або цих барвних промінів і які надають світлу лише означену, бажану барву. Сотворіння може довільно спонукати до ділання свої чорні, червоні, зелені, сині „хроматофори", маленькі капельки протоплязми і таким робом у мить погасити або перемінити свою краску, подібно, як це люди змінюють краску електричних лямп, вставляючи колірове скло.

У морях Нідерляндської Індії жиють два роди риб, яких світячий орґан несе кольонію світячих бактерій, що не виводяться в нутрі риби, а жиють із нею в симбіозі. Бактерії ці світяться як день так ніч, усе життя, тоді як інші орґанізми світяться лише при подразненні, прим. коли вода филює наслідком подуву вітру або наслідком оборотів пароплавної шруби. І в цих риб розвився екран, який відслонює або заслонює світло.

Світляний орґан риб освічує їм простір у темряві морських глибин. Є сотворіння, які витворюють світло, хоч не жиють у темрямі. Але є теж сотворіння сліпі, які, самособою, не потребують освітлення, а все таки мають світячі орґани. Є вкінці мікроскопічні сотворіння, яких слабе світло недостаточне для освітлення. Навіщож таким сотворінням світла? Для ловлі, для примани добичі, для відстрашення ворога, для примани самців і навпаки. Це питання ще не вловні розяснене.

* * *

Яка хемічно-фізіольоґічна основа витворювання світла живими орґанізмами? Фосфору в ньому нема, бо фосфор як метальоід занадто їдовитий, щоби міг бути в живих клітинах. Живі орґанізми фосфоризують наслідком кисня і води. Коли світячому орґанізмові відібрати кисень (прим. при помочі пневматичної машини), то його світло щезає. Колиж додавати кисня, то світло зявляється знову. Такі досліди робив ще Роберт Бойл у 1667. році. Потім Спалянца доказав у 1795. році, що всяке живе світло потребує води. Висушене сотворіння не світить; колиж додати йому вохкости, то воно зачинає наново світити. Рафаель Дібоа доказав у 1885. році, що світячий екстракт живого сотворіння можна розложити при помочі хемічної реакції (високої температури) на ті дві складові части. Коли ці части злучити знову, вони дають світло, хоч кожда з них окремо не світить. Таксамо можна одержати **світло у фляшці.**

Світла не витворюють ці звірята з клітин. Можна зовсім знищити клітини даного орґану, зовсім знищити клітинну орґанізацію, а світло все таки витворюється. Знищене так сотворіння, розпущене в воді, пропускає через паперовий фільтр світячу рідину. Це хемічний процес.

Дібоа зробив на тій основі **живу лямпу,** при цьому суху: скляний бальон, якого внутрішні стіни добре стерелізував і покрив тонкою верствою желятинового бульону, в якім передтим розпустив світячі бактерії. Горішню часть бальона знадвору покрив оловяним листом, наче рефлєктором. Вся поверхня бальона світила. **Лямпа така може світити цілий місяць, ніколи не погасаючи і нічого не зуживаючи.** На париській виставі в 1900-ім році ціла саля була так освічена. Таке холодне світло, колиб його уліпшити, могло би дати добру прислугу в порохівнях, копальнях і т. д., які є небезпечні з причини легкозапальних ґазів.

Поміри виказали, що скількість теплоти, яку дає жива „лямпа", зовсім незначна. І якостево і скількостево живе холодне світло стоїть вище наших світляних апаратів і навіть сонця, в яких найбільша часть енерґії витрачується в формі теплоти.

Є такі роди морських звірят, які щойно з часом продісталися на більшу глибину. Там вони стали світити, а передше, на менших глибинах, вони, може бути, не світили. Рафаель Дібоа здогадується, що колись могло бути так, що всі орґанізми світили, коли сонішні проміні не могли ще продістатися до поверхні землі крізь окутуючу її густу атмосферу і коли ще на нашій планеті царила тьма.

ПОЗІР! НЮАРК, Н. ДЖ.! ПОЗІР!
УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕМОКРАТ. КЛЮБ
повідомляє Українців міста Нюарку, що
В ЧЕТВЕР, ДНЯ 2-ГО ЖОВТНЯ (ОСТ.) 1930 РОКУ
в годині 7.30 ввечір розпочинає школу
АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ І ПИСЬМА
як також будеться уділяти лекції
„ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ".
Школа буде відбуватися
В УКРАЇНСЬКІМ ДЕМОКРАТИЧНІМ КЛЮБІ,
83 COURT STREET, NEWARK, N. J.
Наука безплатно. Тому проситься всіх Українців прийти і вписатися до школи. — Уряд Клюбу. 227

СТУДІЯ ВОКАЛЬНО-МУЗИЧНА СТУДІЯ
Ю. С. КИРИЧЕНКА
235 E. 12th STREET, NEW YORK, N. Y.
Предмети навчання: СПІВ (постановка голосу і репертуар), СОЛЬФЕДЖІО, ТЕОРІЯ МУЗИКИ, ГАРМОНІЯ, КОНТРАПУНКТ, КОМПОЗИЦІЯ І ДІРІҐЕНТУРА. Приймаються нові члени до хору „Бандурист". Зголошення приймаються щоденно від 4—7 пополудни. 216-27

УВАГА! ПОТРІБНО АҐЕНТІВ. УВАГА!
ГУРТОВИЙ СКЛАД РОСІЙСЬКОГО ЧАЮ
М. П. КОСОЛАПОВА
потрібує аґентів і представників для продажі на місцях його чаю першого збору з власних плянтацій.
Маємо ріжні сорти чаю: Косолапова, Перлова, Кузенцова і Унженіна. Маємо й інші лікарські рослини Тибетської Медицини, які дуже мало подибуються в світі. — Адреса:
M. P. KOSOLAPOFF, 391 Central Park West, New York, N. Y.

ХОРІ МУЩИНИ І ЖЕНЩИНИ.
ВСІ ХРОНІЧНІ НЕДОМАГАННЯ ЛІЧУ

Кровні, Шкірні і Нервові Хороби, Загальне Ослаблення, Умову депресію, Завороти, Жолудкові недомагання, Кишкові хороби, Біль Голови, Невральгію, Побільшені Залози, ВСІ Хронічні Шкалубини, Легких, Бронхітіс, Носові і Горляні хороби, Ревматизм, Сціятика Лумбаґо. Мущини і женщини щасливо лічені новою удосконаленою методою. Мій особистий догляд через цілий час курації. Мої ціни приступні.
Екзамінація крови, химічні тести, Х-Рейс.
БЕЗПЛАТНІ ОГЛЯДИНИ І ПОРАДИ
ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ.
СПЕЦІЯЛІСТ DR. ZINS ВІД 25 ЛІТ.
110 EAST 16th STREET, NEW YORK CITY.
межи 4-тою Евнею і Irving Pl.
ГОДИНИ: від 9-тої рано до 8-мої вечер; в неділі від 9-тої рано до 4-тої поп.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що трикварталні збори Відділу відбудуться в четвер, 2 жовтня, в годині 8.30 ввечір, в У. Н. Р. Клюбі, 46 Ст. Маркс Пл. Тому, що є до полагодження богато справ, всі члени обовязково, мають явитися на тих зборах. — М. Близнак, секретар.

БОФАЛО, Н. Й. Повідомляєсь членів Тов. Укр. Сокіл, від. 304, що трикварталный мітінг відбудеться в пятницю, 3 жовтня, в годині 7.30 ввечір. На сім мітінгу буде трикварталний звіт. Проситься членів привести хоч по одному новому членови. Не явившийся член чи урядник підлягає карі. — Олекса Ковальчук, предс.; С. Ваврів, секр.

— Коли я списував моє завіщання, я подумав про тебе, хлопче!

— Дуже я радий з того!

— Я подумав собі: „То-то буде він сердитися, коли довідається, що я нічого не записав йому!"

ТЕЛЕФОН, ЩО ПІД НЕПРИСУТНІСТЬ ЗАПИСУЄ РОЗМОВИ.

В Карльскроні (в Швеції) роблено спроби над збудованням телефонічного апарату, який під неприсутність власника автоматично відбирав би розмови, а після приходу власника їх віддавав би. Винахідниками є карльскронський консуль Карло Фоґель і майстер Й. Лярсон. Заступники карльскронської преси (підчас демонстрації нового апарату набрали переконання, що то епохальний винахід. Апарат, менше-більше величини машини до писання, уставляється біля звичайного апарату і він підчас присутности власника не функціонує. Щойно як власник виходить з хати, потребує лише натиснути ґузик і апарат уже получений з телєфоном і з найближчою телєфонічною стацією. Коли хтось кличе власника, то апарат автоматично кількома дзвоненнями повідомляє, що властителя нема вдома. Але той хто викликав власника, може говорити, хоч власника нема дома, а кожде слово задержується в фоґель-лярсоновім голосовім маґазині. Апарат може помістити 40 розмов, а заповнений розмовами маґазин можна заступити новим маґазином, також за автоматичним потисненням ґузика. Власник після повороту до дому потребує лише наложити апарат для віддачі (репродукції) розмов, які записались під його неприсутність. Розмови є зовсім виразні, зовсім чисті, а можна їх чути на далеку віддаль.

Хто може?

— Мамо, я пійду та вкину цей лист у почтову скриньку.

— Бійся Бога! Деж би я тебе пустила в таку хуртовину... Ніхто навіть собаки не вигнав би з хати в таку погоду! Тато занесе цього листа.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ШТОР З МЕБЛЯМИ
В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.
BUJACK UPHOLSTERING CO., INC.,
88 AVENUE A, NEW YORK, N. Y,
У НАС ПРОДАЄТЬСЯ УМЕБЛЬОВАННЄ ЦІЛИХ ДОМІВ ЯК ТАКОЖ І ПООДИНОКИХ КІМНАТ В НАЙНОВІШІЙ МОДІ І ПО ДЕШЕВІЙ ЦІНІ.
Українці! Не забувайте на клич: „Свій до свого". Не ідіть до чужих, перше прийдіть до нас і переконайтеся о наших цінах на меблях. Ми запевняємо Вас, що ми продаємо меблі таньше як чужинецькі штори.

ПОКОНАНО РЕВМАТИЗМ
Нові і Уліпшені Gold Medal Haarlem Oil
Капсульки усувають болі і терпіння, спричинені недомаганями Нирок, Печінки і Міхуря. Це не є якесь новітнє медичне відкриття, але відоме поверх 200 літ лікарство на ріжні недомагання. Його приємно брати. В кожній аптиці, в трьох величинах. Дивіться за назвою "Gold Medal" на кожнім пуделку.
NEW AND IMPROVED GOLD MEDAL HAARLEM OIL CAPSULES

famous the world over
Pinaud's Shampoo

Leaves your hair lustrous, healthy, and not too dry!
At your favorite store — or send for free sample to Pinaud, Dept. M, 220 E. 21 St., New York.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ХТО З УКРАЇНЦІВ знає де є добре місце до заложення Шустровні (Shoe Repair Shop), або на продаж добре вироблений інтерес того рода, за готівку, той отримає надгороду. Адресувати: 226-7
J. D. KUCHTYN,
1013 South Ave., Youngstown, Ohio.

О. Е. МАЛИЦЬКИЙ
АДВОКАТ
512 SOCIETY FOR SAVINGS BLDG.
Tel. Main 5720
CLEVELAND, OHIO. 209—
САВТ САЙД ОФІС, ВЕЧЕРАМИ:
2191 PROFESSOR STREET
(напроти Українського Банку)
Tel. Atlantic 2054.

DR. M. SMITH
переніс свій офіс під число
9 LIVINGSTON PLACE, NEW YORK CITY
ріг 16th Street (ч. 318 East)
напроти нового шпиталю межи
1st Ave. і Stuyvesant Park.
Telephone: Stuyvesant 5760.

Dr. SIMON BLOOM,
Спеціяліст від ушей, носа і горла.
1530 SHERIDAN AVE., NEW YORK
Near Mt. Eden Avenue.
Години офісові: 9—11 рано.
Телефон: Davenport 0697.
83 EAST 7th ST., NEW YORK, N. Y.
Години офісові: 1-2 попол., 6-7.30 веч.
Телефон: Orchard 2949.

Phone: Brunswick 7187.
АДВОКАТ
Б. ПЕЛЕХОВИЧ
2300 WEST CHICAGO AVE.
CHICAGO, ILL.
Практикує у всіх судах, займається переглядинем абстрактів; виготовляє контракти купна і продажі; перепроваджує спадкові справи; полагоджує старокраєві, патентові і прочі справи. 191—

УКРАЇНСЬКІ НОТИ ДЛЯ КОЖДНОЇ ХАТИ.
НА СКРИПКУ
128 Пісень і танців, зладив Комишевацький $2.00
56 Міжнародних танців 1.00
На скрипку з пяном. Пяно осьно.
201 Пісень і танців зі словами в гарній оправі 2.50
Українські народні мельодії на пяно зі словами (38), В. Барвінського 1.00
На хор: Слава Вкраїні, Україно і Їхав стрілець на війноньку, М. Гайворонського ....
Родичі! Коли Ваша дитина не учиться добре музики, купіть їй українські пісні. Побачите заохоту. 221-
SURMA, 103 Ave. A., New York City.

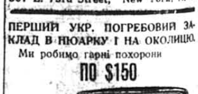
ПРОДАЄ ДОМИ
в місті НЮ ЙОРКУ і околиці
Українська Фірма
С. ФЕСОЛОВИЧА І М. КОБЗИСТОГО
EXCHANGE REALTY CO.,
41 East 7th St., New York City
Tel. Orchard 9677.

ЗАМІНЮЮ доми, фарми, лоти, готелі, ґараджі і взагалі ріжного рода бизнеси, на що Ви би тільки не хотіли, я все маю. Коли Ваша власність знаходиться не дальше як 200 миль від Филаделфії, так я Вас можу обслужити; не робить ріжниці чи то Пенсилвенія, Ню Джерзи чи Ню Йорк стейт. Подайте мені Ваші інформації і жадання в першому листі, а я до Вас зараз прибуду. 125—
WALTER KOSTETSKI,
11 Gifford Ave., Jersey City, N. J.

666
успокоїть біль Голови і Невральгію в 30 мінутах, здержить Перестуду в перцім дні, також Малярію в трох днях.
666 ТАКОЖ У ПАСТИЛЬКАХ.

ЖІНКИ! При здержаних, неправильних і болісних періодах уживайте мого ліку Леско. — Ціна $3.00. Пишіть в своїй рідній мові до: 198—
Mrs. GRETA LESKOVAR,
507 E. 73rd Street, New York, N. Y.

ПЕРШИЙ УКР. ПОГРЕБОВИЙ ЗАКЛАД В НЮАРКУ І НА ОКОЛИЦЮ.
Ми робимо гарні похорони
ПО $150

Без ріжниці, як далекі позамісцевости, кличте нас:
Офіс: 485 AVON AVENUE.
Phone: Terrace 8882, або Waverly 1636, Newark, N. J.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

